

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. VII. Per se non est illicitum, saltem graviter, petere aut reddere debitum diebus sacris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

contrà charitatem militare non potest, cum & ipsa pro charitate instituta sit.

Sed neque contrà religionem seu reverentiam debitam Deo, ac rebus sacris. Et ideo docent Quidam, copulam esse illicitam, tum in diebus sacris, tum etiam in locis sacris. Quid ego sentiam de diebus sacris, patebit ex Conclusionem sequenti, quæ talis est:

CONCLUSIO VII.

Per se non est illicitum, saltem graviter, petere aut reddere debitum diebus sacris.

191. Quid hic intelligatur dies sacri.

Probatur, diem sacrum excusare a debito.

C. 1. 33. q. 4.

192. Responsio Scoti.

193. Quid sentiat D. Bonav. Sanchez.

Dies sacri intelliguntur dies festivi, dies jejuniorum, dies orationum, in quibus fiunt publicæ supplicationes & processiones. Item dies, in quibus suspicienda vel suscepta est sacra Eucharistia.

De his lego apud Scotum 4. dist. 32. q. un. n. 1. Tempore observationis & orationis sacra & jejunii non tenetur quis reddere debitum: quia tunc esset indispositus ad comedendum carnes Agni (juxta illud D. Hieronymi, & ponitur c. 1. 33. q. 4. Sciatis fratres charissimi, quoniam quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnibus Agni comedere debet) sed nullus sit inidoneus ad Eucharistiam propter actum illum, ad quem necessario obligatur: ergo non est necessarium, in Matrimonio reddere debitum petenti.

Respondet Doctor n. 7. Apostolus non dicit absolute, abstinendum tempore sacro; sed consultit ad tempus, ut vacent orationi, & iterum reducantur in seipsis, ne tentet eos Satanas. Et quod adducitur de Hieronymo, & ponitur 33. q. 4. Respondeo: non potest omnino cum reverentia debita; & cum dicit, non excluditur aliquis propter actum præcepti à communione: nego, quia aliquis actus præceptus est, propter quem iste est minus dispositus ad reverenter percipiendum Eucharistiam. Si tamen loquaris de excludi ex necessitate præcepti: concedo, quod non; quia non video, quomodo propter hoc solum peccaret mortaliter, si perciperet corpus Domini. Ita Scotus.

Ejusdem videtur fuisse sententiæ D. Bonav. ead. dist. a. 3. q. 2. Quamvis enim (inquit Sanchez sup. disp. 12. n. 5.) in principio videatur asserere esse culpam, tandem in fine concludit, id esse de consilio. Do verba ejus, ut quisque meliùs intelligat, quæ fuerit mens tanti Doctoris.

Igitur in corp. sic habet: Dicendum, quod, sicut dicit Mag. debitum semper est poscenti solvendum, non tamen semper licet petere: cujus ratio est, quod reddere sit necessitatis, sed petere est voluntatis, & in sacris diebus inordinata voluptatis est petere; quod patet sic: conjugium enim ratione sui actus est remedium, sed non omnino curans, sed excusans. Unde in actu conjugali est opus carnis, quod trahit animam deorsum, & ad terrena sapiendum, & etiam ad delectationem sentiendum. Quoniam igitur aliqui sunt dies, in quibus debet anima sanctificari & assurgere ad divina, utpotè solemnitates præcla-

ra; sunt etiam aliqui dies, in quibus debet anima affligi, utpotè jejuniorum & processionum, ideo conveniens est, in talibus temporibus ab illo actu cessare, & ideo Sancti Patres instituerunt, non tamen instituerunt tamquam præceptum propter carnis lubricum, quod in multis est magnum: & quia non tamquam præceptum instituerunt, nec jus petendi debitum abstulerunt, ideo cum petitur, manet necessitas ad reddendum.

Ideo dicendum, quod reddi potest sine omni culpa in illis diebus, dum tamen reddat cum displicentia & dolore. Peti autem non potest sine culpa: & si aspectus sit ad delectationem, gravis est culpa; si sedis peti, autem ad lubricum carnis, & suam infirmitatem, cujus est conscius vel conscia, vehementer timet, & propter hoc petit, veniale potest esse peccatum; at tamen vix contingit, quod in præcipuis diebus non sit grave peccatum. Concedenda igitur sunt rationes, quod debet reddi, quia non possunt fraudare, nisi ex consensu. Unde tempus orationum non sufficit ad abstinentiam, nisi adsit etiam mutuus consensus, sicut innuit Apostolus. Sic ille.

Ubi videtur asserere, esse culpam saltem venialem in petendo, imò etiam mortalem in præcipuis diebus, puta Nativitatis, Resurrectionis & similibus.

Vide nunc, qualiter in fine concludat, id esse consilium. Ad ultimum (puta, major est delectatio in coitu, quam in cibo, ergò si Ecclesiastica institutio quantum ad abstinentiam cibi est necessario observanda, multò fortius quantum ad coitum) dicendum, quod non est tantum periculum in gustu, sicut in tactu: & ideo institutum est, de jejuniis sub præcepto; sed de cessatione ab amplexu est consilium, maxime conjugatis, qui invicem cohabitant. Hoc sine præjudicio sit dictum pro eo, quod Sancti videntur talem coitum aggravare: sicut auctoritates Hier. in litera videtur sentire. Sed intelligendum est, quod Sancti istud non prohibuerunt, maxime cum Apostolus dicat, quod propter orationem non debent invicem fraudare, nisi ex consensu. Et ideo concedendum est, istud magis esse congruitatis & honestatis, quam necessitatis: nisi conscientia obliget, quæ credat, illud esse prohibitum & mortale peccatum, vel nisi interveniat sacra dicit contemptus, de quo valde potest timere, qui tunc debitum non erubescit petere. Hucusque Doct. Scraph.

Et merito: quia non sunt multiplicanda peccata, maxime mortalia, sine expressa prohibitione divina vel humana, qualis hic nulla invenitur. Quia præceptum de colendis festis prohibet solas operationes externas serviles, qualis non est debitum petere vel reddere; & præcipit solam auditionem Missæ, ad quam non redditur ineptus, qui tali die petit aut reddit debitum. Nec in diebus jejunii homo tenetur ad aliam carnis macerationem, quam ad eam, quæ ab Ecclesia præscripta est, ut puta sola abstinentia à pluribus comestionibus, & cibis vetitis, non autem ab usu conjugali.

Dices, Sancti videntur talem coitum aggravare. Planè: sed aliud est aggravare, & aliud prohibere. Sancti illi non habuerunt potestatem prohibere.

194. Potest reddi debitum sine omni culpa, si sedis peti.

195.

Petere non videtur peccare esse peccatum mortale.

Probatur.

196.

Objectio solvitur.

prohibendi, saltem universalem; ergo non prohibuerunt.

Instantis ex Innoc. Epist. 3. c. 1.

Fateor, inquis; sed prohibitionem à legitimo Legislatore factam supposuerunt; alioquin non debuissent sic aggravare. Hinc Innoc. Papa Epist. 3. c. 1. ait: *Nam si Beatus Paulus Apostolus ad Corinth. scribit dicens: Abstinetes vos ad tempus, ut vacetis orationi, & hoc utique laicis præcepit: multò magis Sacerdotes, quibus & orandi & sacrificandi iuge officium est, semper debent ab huiusmodi consortio abstinere. Ubi manifestè dicitur esse præceptum, scilicet Apostoli Pauli.*

197. Explicatur locus Apost. 1. Cor. 7. de consilio seu congrui-

Verum enimverò jam patet ex Scoto sup. Apostolum ibi nihil præcepisse absolute laicis, sed solum consuluisse: unde & addidit ly, *Ex consensu*, scilicet mutuo, neque ullo verbo significat, illum consensum esse debitum. Nolite, inquit, fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi &c. 1. Cor. 7. v. 5. Quod bene notavit D. Bonav. sup. ex eo colligens, istud magis esse congruitatis, quam necessitatis.

Vri. & In- nos.

Quare Gloss. cap. 1. dist. 82. ubi dd. verba Innoc. referuntur, verbum, *Præcepit*, explicat, *Id est persuasit, ut 33. q. 4. c. 5. sequentis tenoris. Christiano cum uxore sua convenire aliquando licet, aliquando verò non licet. Propter dies enim processioneis aliquando non licet convenire: quia etiam à licitis abstinendum est, ut facilius impetrari possit, quod postulatur. Unde Apostolus ait, ex consensu abstinendum ad tempus, ut vacetur orationi. Ita Aug. in lib. qq. veteris & novi testamenti q. 127.*

Ubi Gloss. verb. *Non licet*, inquit: *Id est, non expedit, & ita licitum dupliciter dicitur. Et verb. A licitis, ait: Propter hoc & illud inf. ead. Nec uxorem, Dic omnia hæc de consilio intelligenda. Porro cap. Nec uxorem, quod est Nicolai Papæ ad consulta Bulgar. cap. 48. sic sonat: Nec uxorem ducere, nec convivia facere in quadragesimali tempore, convenire posse nullatenus arbitrari. Convenire, inquam; ergo consilii est non præcepti, attento solo jure naturali.*

198. Itemque s. Hier.

Sed quæret aliquis: *Ecquæ sunt omnia hæc, de consilio intelligenda, juxta d. Glossam? Respondeo: auctoritas D. Hieronymi sup. adducta & alia quæ refertur ead. cap. 1. Si panes propositionis non poterant ab iis, qui uxores suas tetigerant comedi, quanto magis panis ille, qui de calo descendit, non potest ab his, qui conjugalibus paulo ante hæere complexibus, violari atque contingi? non quod nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus) sed quod eo tempore, quo carnes Agni manducaturi sumus, vacare operibus carnis non debeamus.*

Ubi Gloss. verb. *Non potest*, inquit: *Propter reverentiam Sacramenti. Vel intellige, cum causa saturanda libidinis commiscetur, vel consilium est; alias enim ex necessitate tenetur reddere.*

199. Et D. Aug.

Item, quod refertur ead. cap. 2. ex D. Aug. Serm. 2. de temp. *Quotiescumque aut dies natalis Domini, aut reliquæ festivitates adveniunt, sicut frequenter admonui, ante plures dies non solum ab infidelium concubinarum consortio, sed etiam à pro-*

priis uxoribus abstinete. Dic (inquit Sanchez sup. n. 8.) D. Aug. de consilio loqui; nec in omnibus æquiparare accessum conjugalem, concubinariumque; hic enim omni tempore vitandus est, secus ille. Et nemo aliorum Patrum docet, ante plures dies ab uxoribus abstinendum esse ex rigore præcepti.

Similiter de consilio intelligitur, quod ex D. Ambr. in Serm. de Adventu Domini refertur ead. c. 3. *Fratres non tantum debetis ab omni immunditia abstinere, sed etiam ab uxoribus propriis studiosissime continetis. Nullus omnino uxori suæ jejuniorum diebus jungatur. Ubi Gloss. verb. Fratres, ait: Consilium est.*

Similiter intelligitur D. Ambros.

Omitto cap. 4. *Si causa*, ead. desumptum ex eodem S. Patre, quia de eo sup. egimus, & pariter de consilio exposuimus. Plus ergo quam meridianum est, dicta testimonia Patrum, estò haberent vim Canonis, haud equidem convincere oppositum nostræ Conclusionis.

Si autem quis interrogat: nunquid habent vim Canonis sive Decreti? Respondent Aliqui apud Sanchium sup. n. 3. quamvis Sanctorum testimonia ex se vim Canonum non habeant ad causarum decisionem: at ex longa Ecclesie consuetudine sic acceptantur, & publicè legi volumina Decreti permittentis, quæ in eo inserta sunt Sanctorum dicta, robor statuti Canonici obtinent.

200. An dd. testimonia SS. PP. habeant vim Canonis. Aliqui affirmant.

Hinc Alex. III. cap. *Continebatur*, de Despons. impub. probat, viri testimonio credendum esse: quia ita in Decretis habetur, nempe cap. *Si quis acceperit*, 33. q. 1. quod est Concilii apud Compendium. Cum ergo tam manifestè prohibitus sit in dd. capitibus accessus ad conjugem iis temporibus, erit culpa saltem venialis, Sic illi argumentantur.

Probant ex c. 6. de despons. impub.

Sed Alii apud Sanchez sup. n. 5. respondent, dictis testimoniis Patrum, quamvis insertis in Decreto Gratiani, non amplio rem auctoritatem, quam Auctori tribuendam esse: unde vim Canonis minimè habent, quæ in Decreto continentur, nisi ex Pontificis aut Concil. Generalis Decreto desumpta sint.

201. Alij negant.

Quod videtur probare cap. *De libellis*, dist. 20. ubi Leo IV. scribens Episcopis Britannicæ, explicansque, quæ vim Canonum habent ad causarum decisionem, retulit Canones Pontificios ac Conciliorum generalium, iisque nihil statutibus dixit, Sanctorum dicta magnanimiter esse retinenda: ubi non numeravit inter Canones, quibus causa decidenda est, sed inter ea, quæ dirigunt, & magni facienda sunt.

Probant ex c. 1. dist. 20.

Nec probant oppositi seu Adversarii, illud Decreti volumen receptum esse ab Ecclesia, tamquam jus continens quoad omnia in ipso inserta. Nec obstat: Pontificem in causis decidendis allegare aliquando Decretum: quia non semper tamquam textus juris allegatur, sed ad directionem, ut solent Pontifex & Concilium Generale Sanctorum testimonia referre. Hæc ille.

202. Resp. ad arg. opposit.

Tu nota; quod Canones Pontificii, ac Conciliorum generalium, nihil statuunt de accessu

Obiectio.

ad uxorem diebus sacris sup. enumeratis, & ideo videtur, quod hic Sanctorum dicta magnanimiter sint retinenda. Atque adeo, dicit aliquis, talis accessus ad minus veniale erit peccatum, si non contra legem aliquam scriptam, saltem contra reverentiam naturalem, debitam rebus sacris, uti locis, ita & diebus, qui principaliter ad vacandum Deo orationique instituti sunt; carnalis autem delectatio mentem absorbet, & ad spiritualia ineptam reddit. Quare apud Ethnicos lumine ipso naturali edoctos receptum erat, ut orationi vacaturi à concubitu etiam conjugali abstinerent.

203. Respondetur ex D. Bonav. sup. Quod non est simile de loco; quia in loco est consecratio sacramenti, & deputatio ad opera divina solum: ideo remuneratur locus sacer, est enim mensa propria: sed tempus non sic omnino deputatur. Sed in eo præscribuntur, ut sup. dixi, sola auditio Missæ, & abstinentia ab operibus servilibus, scilicet in diebus festivis; & in diebus juniorum abstinentia à certis cibis, & secundà refectioe.

Et fanè si mens Ecclesiæ fuisset ad alia opera fideles obligare, id ipsum in suis legibus expressisset. Finis quidem præcepti est vacare orationi & carnis macerationi; sed extrinsecus, qui non est sub præcepto, sed tantum sub consilio, quod Ethnici aliqui observarunt, & benè facerent Christiani, si & ipsi observarent. Suspicio autem, quod multi Christiani non observent, idque sine scrupulo alicujus peccati.

204. Cæterum quod attinet diem, in qua sacra Eucharistia accipienda est, de ea sic lego apud Greg. in resp. 10. ad interrogationes Augustini, & refertur 33. q. 4. c. 7. Oportet itaque legitima carnis copula ut causâ prolis sit, non voluptatis; & carnis commissio creandorum liberorum sit gratiâ, non satisfactio vitiorum. Si quis ergo suâ conjugem non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratiâ utitur, ipse profectò de ingressu Ecclesiæ, & de sumendo corporis Domini sanguinisq. mysterio, suo est relinquendus iudicio: quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus, nescit ardere.

Igitur eò die, quo sic conjugem suâ utitur, potest sine ulla culpa ad Eucharistiam accedere, suoque is conjugem suo est relinquendus iudicio, ut pro ratione impedimenti aut spiritualis affectûs, quem in se senserit, aut communicet aut abstineat.

205. Quod videtur intelligendum non tantum de eo, qui reddit debitum, sed etiam de eo qui exigit. A quo fortè non dissentit Doct. Seraphicus 4. dist. 12. p. 2. a. 2. q. 3. n. 90. ubi sic ait: Ad illud quod objicitur de conjunctione cum uxore, dicendum, quod rarè contingit, quod homo conjugatur secundum illum actum, debitum exigendo, quin sit ibi aliqua culpa; si autem solum reddendo debitum, non credo quod debeat retrahi, nisi de congruo, vel etiam causâ prolis, & hoc dicit Greg. & habetur de Consecr. dist. 2.

Puto quod debeat esse 33. q. 4. c. 7. quia in tota illa dist. nihil ex Greg. refertur ad hoc propositum, saltem in libro, quo ego utor. Ibi

Bosco De Matrim. Pars II,

autem, ut jam jam vidimus, non distinguit Greg. inter petitionem & redditionem debiti, quando fit causâ prolis.

Unde distinctio, quam hic ponit Doctor Seraphicus inter petitionem & redditionem, quidni intelligi possit, quando petitur debitum ad explendam seu saturandam voluptatem? Id enim non potest fieri sine culpa ejus, qui exigit, nec etiam ex parte ejus qui reddit, si & ipse illam voluptatem intendat; secus si solum intendat satisfacere debito justitiæ, quam intentionem nequit habere ille qui exigit. Hinc Greg. d. cap. 7. Cum verò non amor procreandæ sobolis, sed voluptatis dominatur in opere commissionis, habent conjuges etiam de sua commissione, quod descant.

Igitur ad propositum nostrum, estò foret illicitum, saltem venialiter, communicare post copulam conjugalem, sive petendo sive reddendo exercitam causâ solius voluptatis explendæ; secus tamen, si exercita fuerit causâ prolis procreandæ. Ita docet Sanchez cum Aliis, quos citat in magno numero sup. n. 4. Et ratio est (inquit) quia licet in copula conjugali intercedat voluptas & corporalis immunditia, cum hæc accidant ob bonum prolis, quod est rectus finis & volitus à Deo, rationi illi indecentiæ præponderat, vel certè illam adæquat, compensatque bonum ac honestas prolis.

Et credit Sanchez, id verum esse, licet in copulæ progressu misceantur aliqua venialia, servato tamen debito fine. Quia adhuc permanet boni prolis intentum præponderans aut adæquans; & cum difficillimum sit, in medio ignis minimè ardere, vitareque in eo actu culpam venialem, non ob id ardens est conjux, ne communicet. Sic ille.

Porro n. 5. extendit hanc doctrinam ad copulam exercitam ad vitandam incontinentiam. Quia, inquit, ad summum est culpa venialis in fine, & cum voluptas minimè dominetur, sed continentiæ servandæque fidei matrimonialis amor, non ita mens absorbetur, inveniturque ratio præponderans, vel saltem adæquans vel compensans. Ita Sanchez.

Quod autem sit illicitum venialiter post copulam habitam, causâ explendæ voluptatis, docet ibidem n. 7. Quia, inquit, oritur magna distractio mentisque hebetudo, deficiente bono præponderante, aut compensante; & certè saltem in hoc eventu intelligenda sunt SS. testimonia.

Item, quod refertur de Consecr. dist. 2. c. 21. ex Concil. Eliberitano: Omnis homo ante sacram Communionem à propria uxore abstinere debet tribus, aut quatuor, aut octo diebus. Ubi Gloss. verb. Abstinerere, ait: Quantum in se est, ut non exigit, exactus tamen reddere debet quolibet tempore, ut 33. q. 5. Si dicat: non enim est præceptum, quod hic continetur. Aut certè non est præceptum graviter obligans. Et ideo dixi in Conclus. Saltem graviter.

Fieri etiam potest, ut nulla sit culpa tunc accedere ad Eucharistiam, etiam eodem die, quo copula talis antecessit, si videlicet occurrat aliqua causa, quæ indecentiam illam refarciat; ut puta, magna festi solemnitas, in qua est decen-

206. Quomodo sit intelligendus.

207. Probatur esse licitum ex Sanchez.

208. Etiam dum copula habitata fuit ad vitandam incontinentiam.

Quid sit causâ explendæ libidinis?

209. Potest fieri, ut nulla sit culpa.

tissimum ad Eucharistiam accedere, Secundò : si dies est jubilæi, exigatque communionem quò comparetur. Tertio : specialis devotio, præparatioque ad communionem. Quarto; nota aliqua ex eo, quòd communicatio omittatur, ut si sit femina, famulaque videntes ipsam confiteri, at minimè communicare, aliquid mali suspicabuntur. Similiter si sit vir, solitusque frequenter confiteri, & quoties confitetur, Eucharistiam recipere, notabuntque famuli, tunc falsum esse, & ab Eucharistia abstinuisse.

Tandem : cùm in perceptione Eucharistiæ post talem copulam sit ad summum culpa venialis ; & adhuc sub iudice sit, nùm ea interfit ; existimo, non nimis rem hanc constringendam, nec urgentissimam causam expectandam ; sed mediocrem sufficere, quo conjux communicans à veniali culpa excusetur. Ita Sanchez sup. n. 8.

210. Igitur sufficiens causa erit redditio debiti, quæ est actus iustitiæ ; neque invenitur jus ali-
Sufficiens excusatio erit redditio debiti.

Objeçtio. Dices : is accessus, licet debitus, non minùs mentem à spiritualibus avocat, ipsamque absorbet, quàm debiti spontanea petitio.

Solvitur. Respondetur : hæc mentis avocatio præponderatur seu adequatur dicto bono satisfaciendi debito iustitiæ, sicuti bono prolis, quando ejus causâ conjuges copulantur, ut sup. dictum est. Unde sic docet D. Bonav. ut sup. audivistis, & Alii multi, quos citat & sequitur Sanchez sup. n. 12.

211. A quo si petas ; quanta temporis mora præscribenda sit, ut post coitum conjugalem decen-
Quanta temporis mora inter copulam & Eucharistiam sit necessaria, ex Sanchez.

ter ad Eucharistiam accedatur, & absque culpa veniali, casu quo culpa est accedere? Respondet n. 15. certam moram præscribi minimè posse. Quia (inquit) cùm mentis evagatio & hebetudo, ex pollutione aut ex copula confurgens, impedimenti illius Eucharistiæ suscipiendæ causa sit ; alii autem tardius, alii citius eâ expulsâ sese colligant, ad pristinamque mentis tranquillitatem redeant, ea potius regula statuenda est, ut quamdiu mentis illa evagatio perseverat, duret impedimentum & indecentia, cessanteque illâ, cesset.

Credo tamen nunquam, transacto viginti quatuor horarum spatio, imò si nocte præcedenti non habita sit copula, abstinendum esse hæc ratione ab Eucharistia : Quia jam moraliter non censetur præsens, nec tamdiu mentis evagatio durare solet : minor tamen mora sufficet in iis, qui faciliùs se colligunt, ad quod principaliter attendendum est. Aliqualem autem temporis moram præscripsimus : quia nonnulli serupulis agitati se pacato animo, & à perturbatione vacuo esse non arbitrantur. Alii verò eâ sunt mentis evagatione, ac ita rebus sæcularibus implicati, ut nunquam ad se redeant ; quare est necesse, his aliquam moralem præscribere moram, servatâ regulâ, ut principaliter attendatur, si reliquæ illæ pollutionis ac copulæ maneat

adhuc, nec ne. Hactenus Sanchez. Et placet nobis hæc doctrina,

Ut & alia ejusdem Auctoris, existimantis nullam esse culpam, eodem die post communionem petere vel reddere debitum, quàmvis sanum consilium sit, ob Eucharistiæ reverentiam abstinere. Quia, inquit, nullibi invenio prohibitionem, nec indecentiam, quæ culpam constituat. Sic ille n. 17. Vide quæ de hac materia diximus disp. 4. hujus Operis Sect. 11. Concluf. 1. sequentis tenoris : Pollutio mortalis, expiata per Confessionem, per se non impedit Communionem, bene per accidens.

De cætero, non sine mysterio positum fuit in principio hujus Concluf. ly Per se : siquidem per accidens fieri potest, ut sit peccatum mortale : scilicet, si diebus sacris petatur vel reddatur debitum ex contemptu, id est, tali animo, quòd non abstineret, nisi Deus præcepisset. Adde etiam (inquit Sanchez sup. disp. 12. n. 6.) contemptum esse, si conjux exigeret, quò festum ipsum parvi penderet. Qui contemptus nunquam accidet, nisi in hæretico aut infideli. Sic ille.

Sed aliter loquitur Doct. Seraphicus, ut sup. **213.** audivimus, ibi : *Vel nisi interveniat sacra diei contemptus, de quo valde potest timere, qui tunc debitum non erubescit petere.* Credo ego, plures esse conjuges, qui nollent petere, si Deus prohibuisset ; & tamen modò non erubescunt petere debitum, quos non ausim damnare contemptus, atque adeò peccati mortalis, utpotè qui non sint hæretici aut infideles. Existimo etiam, aliquem posse parvipendere sacros dies, tamen non sit hæreticus aut infidelis, nisi omnem contemptum aut parvipendiam dixeris esse hæresim aut infidelitatem. Enimverò contemptus legis, quo peccatum veniale transit in mortale, tunc semper & solum censetur intervenire, ut alibi docui, cum quis peccat in vilipensionem potestatis legislativæ, non cum ex odio legislatoris quæ homo est, nec cum ex odio aut vilipensione materiæ legis. Plura possent disputari de contemptu, sed non sunt hujus fori, & idèd supersedeo, & transeo à diebus sacris ad loca sacra, de quibus juxta Doct. Seraphicum sup. non est simile. Dico ego, & erit

CONCLUSIO VIII.

Actum conjugalem illicitum esse in loco sacro, etiam extrâ necessitatem, haud satis probat jus scriptum. Excommunicatio non prohibet eum.

Multi docent, culpam esse & sacrilegium, uti Matrimonio extrâ casum necessitatis, uti, inquam, in loco sacro, tam petendo debitum, quàm reddendo. Quia (inquit Sanchez **214.** *An copula conjugalitatis sit in loco sacro sit*